

literatuur

P.C. Hooft-prijs 1971 voor de dichter Gerrit Kouwenaar.

Kort voor het ter perse gaan van dit nummer van *Ons Erfdeel* vernamen wij dat een commissie onder voorzitterschap van Huub Oosterhuis en verder bestaande uit de auteurs en/of literaire critici Andreas Bunnier, Maurits Mok, W.A.M. de Moor, Cees Nooteboom, H.U. Jessurun d'Oliveira en Dolf Verspoor, de P.C. Hooft-prijs 1971 had toegekend aan Gerrit Kouwenaar voor zijn poëtisch oeuvre.

De uitreiking van deze literaire prijs, de belangrijkste in Noord-Nederland, vond plaats op 27 oktober 1971 op het Muiderstot, waar P.C. Hooft, „de drost van Muider“, jarenlang het middelpunt was van een 17e-eeuwse literaire kring.

We vonden Aldert Walrecht bereid een korte toelichting bij het werk van Kouwenaar te geven. (A.W. is reeds jaren bezig - samen met de kunstverzamelaar C.A. Groenendijk te Amsterdam en de letterkundige kritikus C.W. van de Watering te Nijmegen - met het inventariseren van het werk van Lucebert, en kwam tijdens deze studie verschillende malen met Kouwenaar - en diens werk - in contact).

Redactie.

In het begin van de maand november 1949 stonden alle kranten vol met felle artikelen die de experimentele kunst rondom de Cobra-groep belachelijk maakten, o.a. naar aanleiding van het feit dat er een reletje geweest was in het Stedelijk Museum te Amsterdam tijdens een poëzie-avond, ingeleid door de Belgische kunstenaar Christian Dotremont.

Er was slechts één artikel - in *De*

vrije Katheder, nr. 7, nov. 1949 - dat de zaak relativeerde, en de auteur daarvan was de dichter Gerrit Kouwenaar (geb. 1923). Hij zei daarin o.a.: „Dat zij (= de burgerlijke pers. A.W.) met deze humorloze aanvallen op de experimentele kunst eerder zichzelf dan haar scheldobject heeft gevonnist zal wellicht nooit tot haar doordringen.”

We leven nu twintig jaar later en konstaten zonder moeite dat er meer veranderd is dan Kouwenaar toen voor mogelijk had gehouden. Reeds in 1968 werd Luceberts werk bekroond met de hoogste Noord-nederlandse literaire onderscheiding, de P.C. Hooft-prijs, en nu, in 1971, het poëtisch oeuvre van Kouwenaar zelf. En „de burgerlijke pers” zal Kouwenaar hulde brengen, daar twijfelt niemand aan.

Het jury-rapport is op het moment dat ik dit schrijf nog niet vrijgegeven; een reden voor iedere poëziefhebber om zélf eens te overdenken waarom men de P.C. Hooft-prijs aan Kouwenaar heeft toegekend. De redactie stelde mij in de gelegenheid om van mijn instemming met deze bekroning van het werk te getuigen door enkele kanttekeningen bij de poëzie van Kouwenaar te maken.

Ik meen dat ik volledig in de geest van Kouwenaar handel, wanneer ik me tot zijn werk bepaal. Zowel in zijn artikel *Schachten in lucht en aarde* (Vrij Nederland, 7 november 1953) als in zijn inleiding bij *Vijf 5 tigers* (De bezige bij, z.j.) stelt hij namelijk dat men de dichter in zijn werk moet zoeken en niet daarbuiten. Welnu, het eerste werk dat ik van Kouwenaar las, was het gedicht (opgenomen in *Vijf 5 tigers*): *ik heb nooit*.

De eerste strofe daarvan luidt:

*ik heb nooit iets anders getracht
dan dit:
het zacht maken van stenen
het vuur maken uit water
het regen maken uit dorst.*

Men zou dit kunnen omschrijven

met: ik heb nooit iets anders getracht dan *het onmogelijke*. En zoudra we deze omschrijving hebben, bezitten we tegelijkertijd een duidelijke omschrijving van *het dichterschap* van Kouwenaar. Want in al zijn werk komen we telkens weer in aanraking met dit trachten naar het onmogelijke.

Het einde van het gedicht is er een voortzetting van:

*maar nooit iets anders dan dit:
het zacht maken van stenen
het vuur maken uit water
het regen maken uit dorst
het regent ik drink ik heb dorst.*

Als we ná de herhaling van de strofe die eindigt met *het regen maken uit dorst* lezen dat *het regent*, lijkt het of de dichter zijn doel heeft bereikt: *het regent en hij drinkt*, dus - denkt men dan - *zijn dorst* zal wel over zijn, maar het einde van het gedicht, de laatste drie woorden, zijn daarmee in strijd. De dichter heeft nog steeds dorst, dus hij moet opnieuw beginnen.

En dat heeft Kouwenaar ook steeds gedaan.

Anders dan Lucebert die toch in de eerste plaats wel bekroond is als *Vijftiger*, is Kouwenaar doórgegaan. Lucebert is schilder geworden en daarbij de dichter gebleven die hij was. Maar Kouwenaar heeft als dichter een evolutie doorgemaakt die ertoe geleid heeft dat hij op dit ogenblik - in 1971 - tot één van de nieuwste richtingen in de poëzie behoort en daarbij heeft hij niet de gemakkelijkste weg gekozen.

Men zou de nieuwste poëzie in twee stromingen kunnen onderscheiden:

a. de - wat ik in navolging van de Rotterdamse dichter Jules Deelder wil noemen - *neon-romantiek*, een terug-naar-de-natuur als reactie op de milieuvulling e.d.; en dichtkunst waarin op een humoristische en soms wat gemakkelijke manier de hedendaagse samenleving relativerend op de korrel wordt geno-

